

handlet siden Midten af forrige Aarhundrede, naturligviis ikke komme ind paa at motivere Selveiendoms store Fortrin fremfor enhver anden Besiddelsesform, men kun hentyde til, at den ved Grundlovens Givelse har faaet en ny og ganske overordentlig Betydning derved, at den rette Gjennemførelse af en folkelig Forsatning kun er tænkelig, naar vi bringe det berhen, at en stor Deel af Landbostanden udgjør en oplyst og velstaaende Middelstand; og at Selveiendommen er et ganske overordentligt vigtigt Støttepunkt, om ikke ligefrem en Betingelse derved, derom kan der jo ikke være Tvivl. Spørgsmaalet er altsaa nu, hvilket Middel der vil være tjenligt dertil. Det seer forunderligt ud, at denne Bortforpagningsret har staaet i vor Fæstelovgivning i saa lang Tid, uden at man har beffæstiget sig synderligt dermed. Det har sin naturlige Forklaring deri, at den stod der kun som en henstillet Tanke, der ikke havde nogensomhelst virkelig praktisk Betydning, fordi hele Udviklingen bestandig har bevæget sig i det Alternativ: enten Livsfæste efter de givne Regler, saaledes som disse fra Først ere opstillede og senere i Tidens Løb bleve modificerede, eller ogsaa Dvergang til Selveiendom, Bøndergodssets Salg, og da først og fremmest til de miværende Bønder som den egentlige store Stof af naturlige Kjøbere. Men Grunden til, at selv den høitærede Indenrigsminister har fundet sig foranlediget til nu efter et halvt Aarhundredes Forløb eller mere at indbringe denne Sag for Lovgivningsmyndigheden, og at vi nu dermed beffæstige os, er jo den Kjendsgjerning, at Cierne af Fæstegods navnlig efter de Modificationer, Fæstelovgivningen har modtaget i Løbet af den senere Tid, i stedse vorende Progression have faaet en vis Ulyst til at benytte Bortfæstning og derfor have fremdraget af Lovgivningens, jeg kunde næsten sige, Plustammer den Form, som nu begynder at udvikle sig. Dette har fremkaldt Nødvendigheden af at give særegne Regler for Benyttelsen af denne Form, og den høitærede Indenrigsminister har allerede opstillet nogle Betingelser, der skulde sætte en uoverstigelig Dæmning mod, hvad der ogsaa fra hans og Regjeringens Synspunkt viste sig som en Misbrug af det

her indrømmede Alternativ for Overdragelse af Brugsret, i ethvert Fald som ikke stemmende med hele Fæstelovgivningens Aand. Udvalget i sin Heelhed har søgt yderligere at udvikle dette ved at gjøre nogle andre Tilføielser, der, uden at være ved Principet, gaar ud paa at sikre, at det, der utvivlsomt har været Meningen med Bestemmelsen, og som er det Eneste, der kan bestaae ligeoverfor Aanden i hele den øvrige Fæstelovgivning, ogsaa bliver til Virkelighed og kommer til at staae under Lovens Beskyttelse. Her ligger nu den Tanke overmaade nær, om det virkelig er hensigtsmæssigt og forstandigt nu at begynde at udvikle en ny Jurisprudens med Hensyn til en Form for Brugsoverdragelse, som har ligget brakt, ørkesløs i lang Tid, og om det ikke vilde være rigtigere at holde den hele Sag indenfor det ganske simple Alternativ: enten Livsfæste, saaledes som det efter de Oplysninger, som Udvalget har meddeelt, viser sig endnu paa enkelte Steder, og navnlig i Byen, at bestaae i sin gamle patriarchalske Gyldighed, eller ogsaa Dvergang til Selveiendom, og det Dvergang til Selveiendom under den eneste Form, hvorunder jeg anseer det for ønskeligt, nemlig ved fri Contract, fri Overenskomst mellem Sælger og Kjøber. Hvis dette Maal blev naaet ad den fuldkomne Friheds Vej, vilde det befrie os for alle de Forslag til Forandringer, som for Mange staae som en Uret, for Andre som tvivlsomme Spørgsmaal, der ikke lade deres juridiske Samvittighed fuldkommen fri, og som selv de, der ikke have den allermindeste Tvivl om det Lovlige og det moralske Forsvarlige deri, altsaa med et Ord, Alle helst vilde være frie for, og under alle vore Discussioner, hvori vi have drøftet Spørgsmaalet om en Dvangslov og Alt, hvad dermed staaer i Forbindelse, er ogsaa bleven anerkjendt af Alle, at den eneste ønskelige Form er den frie Contract mellem Sælger og Kjøber om saadanne Wilkaar, hvormed de maatte blive enige. Jeg siger nu: den Betragtning, som har gjort sig gjældende hos Udvalgets Fleertal — jeg taler dog her nærmest i mit eget Navn — er den, at den rette Maade til at naae dette Diemed, den rette Maade til at gjøre dette forholdsvis lille Stridt, der